

# Η ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΣΚΗΣΕΩΣ

«Ἄν δέν νικήσουμε τά πάθη μας, τότε ἀσκόπως καί ματαίως ἦρθαμε στόν κόσμο! Μᾶλλον δέ γιά τό κακό!» (ὁμιλ. ΠΔ.3 εἰς τό κατά Ἰωάννην Εὐαγγέλιον)

Κατά τόν μεγάλο μας Ἱεράρχη τό πῶς οὐσιῶδες πράγμα στήν ζωή μας εἶναι νά νικήσουμε τά πάθη μας, γιατί διαφορετικά θά εἴμαστε ὑποχείριοι τόσο τῶν ψυχικῶν παθῶν μας, τοῦ μίσους, τῆς κακίας κ.λπ., ὅσο καί τῶν σωματικῶν παθῶν μας, τῆς γαστριμαργίας, τῆς πορνείας κ.λπ. Ἄν δέν τά νικήσουμε, θά ζοῦμε γιά τό κακό μᾶλλον καί, ὅπως λέει ἡ Ἁγία Γραφή, θά κατεβαίνουμε στό ἐπίπεδο τῶν ζώων «παρεσυνεβλήθην τοῖς κτήνεσιν τοῖς ἀνόητοις καί ὁμοιώθην αὐτοῖς». Τῇ νίκη κατά τῶν παθῶν ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ νά τήν ἐπιτύχει μόνο μετά ἀπό ἀγώνα. Μόνο μετά ἀπό ἄσκηση.

Καί πρὶν ἀναλύσω τήν ἄσκηση σέ σχέση μέ τήν ἀνθρωπολογική της διάσταση, πού εἶναι καί τό θέμα τῆς ὁμιλίας μου, ἐπιθυμῶ νά κάνω σαφές ὅτι ἡ ἄσκηση πρέπει νά εἶναι πάντοτε Χριστοκεντρική. Κεντρικός ἄξονας τῆς ἀσκήσεως πρέπει νά εἶναι πάντοτε ὁ Κύριός μας. Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Καί κύριο μέλημά μας -ἐν παντί καιρῷ καί ἐν πάσῃ ὥρᾳ- νά Τόν εὐαρεστοῦμε καί νά τηροῦμε τό θέλημά Του.

Ὁ μοναχισμός εἶναι ἡ ἐπιδίωξη τῆς ψυχικῆς τελειότητος τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τῆς ἀπονεκρώσεως τῶν σωματικῶν ἐπιθυμιῶν, ἡ ὁποία ἐπιτυγχάνεται μέ τήν ἄσκηση, μέ τήν συνεχῆ ἐγκράτεια, μέ τίς σωματικές -ἐν μέτρῳ- κακουχίες καί στερήσεις, χάριν εὐσεβείας. Δέν νοεῖται σέ καμία περίπτωση Χριστιανισμός-Ὁρθοδοξία ἄνευ ἀσκήσεως. Ἡ χριστιανική ἄσκηση ἔχει δύο πόδια.

Τό ἓνα πόδι, τό ἀδύνατο, εἶναι ἡ ἐξωτερική ἄσκηση, ἡ σωματική:

οἱ νηστεῖες, οἱ ἀγρυπνίες, οἱ γονυκλισίες, ἡ ἀκτημοσύνη, ἡ παρθενία.

Τό ἄλλο πόδι, τό ἰσχυρό, εἶναι ἡ ἐσωτερική ἄσκηση, ἡ πνευματική:

τό ταπεινό φρόνημα, ὁ αὐτοέλεγχος, ἡ νήψη, ἡ προσοχή, ἡ ἐγρήγορη.

Καί γιά νά περπατήσει πνευματικά ὁ ἄνθρωπος, θά πρέπει νά ἔχει ὑγιῆ καί τά δύο του τά πόδια, προπαντός ὅμως τό πόδι τό ἰσχυρό.

Τά δύο βασικά γνωρίσματα τῆς νήψεως, πού ἀποτελοῦν τή βάση τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνα, εἶναι ἡ ἀδιάλειπτη προσευχή καί ἡ μνήμη θανάτου.

Ὁ μοναχισμός, ὡς ἀσκητισμός, ἀπαντᾶται ἤδη ἀπό τήν Παλαιά Διαθήκη στό πρόσωπο τοῦ προφήτου Ἡλίου, τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου, τοῦ Τιμίου Προδρόμου, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν ὡς ἀσκητές ἀλλά, κυρίως, ἀπαντᾶται στό πρόσωπο τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου οἱ μιμητές αὐτῶν ἐπόλισαν τίς ἐρήμους καί κατέστησαν μοναστήρια, λαῦρες, κοινόβια καί ἱερά φροντιστήρια. Ἐκεῖ ἠγωνίζοντο νά γίνουν ἐπίγειοι ἄγγελοι, νά προσεγγίσουν τήν ὕλη στήν ἀϋλία, νά ἐξαυλώσουν δηλαδή τή σάρκα σέ πνεῦμα καί νά γίνουν ἄσαρκοι, ἰσαγγελοι, γιά νά φτάσουν στήν θέωση, στόν ἁγιασμό καί νά ἐνωθοῦν μέ τόν θεό.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία εἶναι ἀσκητική καί τήν ἀσκητική της παράδοση τήν ὀφείλει

κυρίως στον μοναχισμό, ό οποίος από νωρίς αναπτύχθηκε στους κόλπους της. Βασικό στοιχείο της μοναχικής πολιτείας είναι ή άσκηση, ή όποία γίνεται μέ βάση τούς κανόνες καί τά μέσα πού διαθέτει ή Έκκλησία μέσω της συμμετοχής μας στη λατρευτική ζωή (προσευχή, νηστεία, άγρυπνία κ.λπ.).

Στά μοναστήρια οί μοναχοί (μοναχές) άσκοΰνται σύμφωνα μέ τόν κανονισμό της μονής τους καί υπό την επίβλεψη του ήγουμένου (ήγουμένης), του πνευματικού πατέρα, του γέροντος πού τούς κατευθύνει στό δύσκολο δρόμο της «ξενητείας» καί της «φυγής» από τόν κόσμο.

Τά μοναστήρια έχουν ως σκοπό την άσκηση, γι' αυτό καί στην κουρά του μοναχού άκούμε τόν υποψήφιο μοναχό νά λέει «...ποθώ τόν βίον της άσκήσεως» καί εκεί μνημονεύονται οί όσιοι Πατέρες της Έρήμου: ό Σάββας ό Ήγιασμένος, ό Θεοδόσιος ό Κοινοβιάρχης, ό Ιωάννης ό Δαμασκηνός, ό Εϋθύμιος ό Μέγας, ό Αντώνιος ό Μέγας, ό Άγιος Ιλαρίων ό Μέγας κ.ά.

Η αγιότης του βίου δέν είναι κάτι τό παράδοξον καί άκατόρθωτον. Είναι έντολή του Θεού: «Άγιοι γίνεσθε, ότι έγώ Άγιος είμί» (Α΄ Πέτρου, α΄ 16). Όλοι αϋτοί οί άγιοι επέβαλλαν στον έαυτό τούς σκληρή άσκηση – σκληρά άγωνίσματα για νά πολεμήσουν τά πάθη, τούς λογισμούς καί κάθε άμαρτωλή φαντασία. Μέσα από αϋτά τά άγωνίσματα, στό τέλος, μέ τή χάρη του Θεού έπιτελοΰσαν θαύματα, έδέχοντο Θείες έλλάμψεις καί καταυγάζονταν από τό «άκτιστον» φώς του Αγίου Πνεύματος.

Για τόν άγωνιστή μοναχό, τό κελί του είναι ένα είδος άρένας, ένα είδος παλαιστρας. Είναι ένας χώρος άθλησης καί προσευχής, ένας ιδιότυπος τρόπος ζωής, αλλά καί ένας χώρος μαθητείας, διδασκαλίας, μελέτης, εργασίας καί συγγραφής.

Από τό μοναστήρι μας, πού είναι ή περιώνυμος Λαύρα του Όσίου καί Θεοφόρου πατρός ήμΰν Σάββα του Ήγιασμένου, ξεπήδησε ένα πλήθος άσκητών ανά τούς αιώνας, ένα πλήθος Ίεραρχΰν, μαρτύρων καί όμολογητών της Όρθοδόξου Πίστεως μας καί, μέχρι σήμερα, άποτελεί καθημερινό βίωμά μας ή ζωντανή καί χαριτωμένη παρουσία τΰν άγίων της μονής μας, μέσω τΰν τιμίΰν λειψάνων τους καί τΰν πολλΰν θαυμάτων, τά όποία έπιτελοΰν έν Χριστΰ.

Ό άγιος Γρηγόριος ό Θεολόγος μιλά για τίς τρεις γεννήσεις του ανθρώπου. Η πρώτη γέννηση, λέει, είναι ή σαρκική πού γίνεται από τούς γονείς, ή δεϋτερη είναι ή πνευματική πού γίνεται από τόν Θεό καί τό Άγιο Πνεϋμα -μέσα από τό Άγιο Βάπτισμα- καί ή τρίτη γέννηση γίνεται από τόν ίδιον τόν άνθρωπο, μέ δάκρυα, μέ ίκεσίες καί δεήσεις. Μέσα λοιπόν από την άσκηση τΰν δακρύων, της άγωνίας, τΰν ιδρώτων, τΰν προσευχΰν καί τΰν στεναγμΰν όδηγήθηκαν οί άγιοί μας στη θέωση.

Ό καλός μοναχός άγωνίζεται για τό τριμερές της ψυχής, για τόν τριπλό πνευματικό άγΰνα. Κοπιάζει για νά καθαρίσει τό έπιθυμητικό, τό θυμικό καί τό λογιστικό. Μάχεται μέσω του έξωτερικού σωματικού άγΰνα, δηλαδή μέ νηστείες, όλονυκτίες, διακονίες, μετάνοιες (έδαφιαίες-στρωτές), γονυκλισίες, αλλά καί μέσω του έσωτερικού πνευματικού άγΰνα, για νά άποκτήσει νήψη, άφύπνιση, συγχΰρηση πού όδηγοΰν πάλι στην κάθαρση, στον φωτισμό καί άγιασμό, πού είναι ή τρίτη γέννηση, την όποιαν αναφέρουν οί άγιοι «...νηστεία, άγρυπνία, προσευχή, οϋράνια χαρίσματα λαβΰν». Ό Θεός εϋαρεστεΐται μέ την συντριβή του σώματος, μέ τόν σωματικό κόπο πού γίνεται για χάρη Του, καθώς επίσης εϋαρεστεΐται πάρα

πολύ μέ την μετάνοια καί τό ταπεινό φρόνημα (παράδειγμά μας εἶναι ὁ Τελώνης τῆς παραβολῆς).

Οἱ Ἅγιοι Πατέρες ἀναφέρουν ὅτι ἡ γνώση Χριστοῦ, δηλαδή ἡ ἐμπειρία τῆς Ζωῆς Του, τοῦ Φωτός Του, τοῦ Μεγαλείου Του, τῆς μακροθυμίας Του καί τῆς παντοδυναμίας Του ἀποκτᾶται μέσα ἀπό τήν ἄσκηση. Ἄλλο εἶναι ἡ πίστη στόν Χριστό καί ἄλλο εἶναι ἡ γνώση τοῦ Χριστοῦ. Πίστη στόν Χριστό μπορεῖ νά ἔχουμε, ὅμως δέν ἔχουμε γνώση τοῦ Χριστοῦ. Πίστη στόν Χριστό ἔχει καί ὁ διάβολος, καί τά δαιμόνια ἀκόμα πιστεύουν, ὅμως γνώση Χριστοῦ δέν ἔχουν, γι' αὐτό καί παραμένουν δαιμόνια. Ἄν ἔχουμε γνώση Χριστοῦ τότε, μέσα ἀπό τά πνευματικά ἀγωνίσματα, πυρπολεῖται ἡ καρδιά μας ἀπό τόν πόθο καί τήν φλόγα τοῦ θείου ἔρωτος.

Ὁ Ἅγιος Σάββας ὁ Ἁγιασμένος ἦταν πολύ ἐγκρατής καί ἀσκητικός. Ὅταν, σέ νεαρή ἡλικία, εὐρίσκετο στό μοναστήρι τῶν Φλαβιανῶν, πλησίον τῆς Μουταλάσκης τῆς Καππαδοκίας (προτοῦ ἔλθει στήν Ἁγία Γῆ), ἐργαζόταν στόν κῆπο τῆς μονῆς, ὅπου ἦταν τό διακόνημά του. Εἶδε λοιπόν πάνω σε ἕνα δένδρο μήλα ὠραῖα στή ὄψη καί ἀφοῦ ἔκοψε ἕνα μήλο, ἐτοιμαζόταν νά τό φάει πρό τῆς καθορισμένης ὥρας τοῦ φαγητοῦ. Ἀλλά ἀμέσως συνῆλθε καί ἐπετίμησε τόν ἑαυτόν του, ἀναλογιζόμενος ὅτι παρόμοια ἦταν ἡ πράξη πού ὁδήγησε τόν Ἀδάμ στήν ἀμαρτία.

Εἶπε δέ: «Ὡραῖος εἶναι, κατὰ τήν μορφήν, καί καλός, κατὰ τήν βρῶσιν, ὁ καρπός ὁ ὁποῖος διὰ τοῦ Ἀδάμ μέ ἐθανάτωσεν, ὅταν αὐτός προτίμησε ἀπό τό νοητόν κάλλος, αὐτό πού τοῦ ἐφάνη εὐχάριστον εἰς τούς ὀφθαλμούς καί ἔθεσε ὑπεράνω τῶν πνευματικῶν ἀπολαύσεων τόν χορτασμόν τῆς κοιλίας, τῆς σαρκός, ὁπότε καί ὁ θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τόν κόσμον. Λοιπόν, ...ἄς μήν ἀποκλίνω ἀπό τό ἀγαθόν τῆς ἐγκρατείας βαρυνόμενος ἀπό κάποιον ψυχικόν νυσταγμόν, διότι καθώς ἡ ἀνθοφορία προηγεῖται κάθε καρποφορίας, οὕτω καί ἡ ἐγκράτεια προηγεῖται τῶν ἀγαθῶν ἔργων».

Λέγοντας αὐτά τά λόγια ἔριψε τό μήλο κάτω στή γῆ καί τό κατεπάτησε. Ἐβαλε δέ κανόνα στόν ἑαυτό του νά μήν φάει ποτέ μήλο στή ζωή του, μέχρι τόν θάνατό του. Τήν νίκη του αὐτήν, κατὰ τῆς λαιμαργίας, ὁ Θεός τήν ἀντάμειψε διὰ τοῦ χαρίσματος τῆς ἐγκρατείας. Ἐγινε δέ θερμότερος στά ἔργα τῆς μετανοίας καί ὑπερέβη ὅλους τούς μοναχοὺς κατὰ τήν ταπεινοφροσύνη, τήν ὑπακοή καί τούς κόπους τῆς ἀσκήσεως ὑπέρ τῆς εὐσεβείας, ἐκεῖ στήν μονή τῶν Φλαβιανῶν πού ἀριθμοῦσε 70 πατέρες.

Διὰ τοῦτον τόν λόγο, ὅσοι ὑπαγόμεθα στήν Λαύρα τοῦ Ἁγίου Σάββα, ἐκτός ἀπό τήν παντελῆ ἀποχή ἀπό τό κρέας, δέν τρῶμε ποτέ μήλο.

Ὁ μακαριστός γέροντάς μας ὁ π.Σεραφεῖμ, ἡγούμενος τῆς Λαύρας, ἦταν τόσο αὐστηρός καί πιστός ποιητής τῶν κανόνων, ὥστε μία φορά πού μᾶς ἔφεραν δῶρο στό Μετόχι τῆς μονῆς, στοὺς Ποιμένους, ἕνα ὠραῖο σέτ φυτζανιῶν τοῦ τσαγιοῦ, δέν δέχτηκε νά τά χρησιμοποιήσουμε, ἐπειδὴ ἐπάνω τους ἦταν ζωγραφισμένα ...μήλα!!!

Συνεχίζοντας λοιπόν γιά τήν ἄσκηση βλέπουμε ὅτι εἶναι ἕνα ἐκκλησιαστικό γεγονός. Εἶναι μιά μορφή χριστιανικοῦ ἀγῶνα γιά τήν τελείωση καί μέ μεγάλη ποικιλία στή μορφή καί στίς ἐκδηλώσεις της. Στήν Αἴγυπτο, τήν Καππαδοκία καί στόν Πόντο, οἱ ἀναχωρητές προτιμοῦσαν τόν κοινοβιακό τρόπο ζωῆς, στήν Παλαιστίνη τόν λαυρεωτικό, ἐνῶ στήν Συρία καί τήν Μεσοποταμία οἱ ἀναχωρητές

προτιμοῦσαν τὸν ἐρημιτικὸ βίον.

Τὸ κοινόβιο ἦταν ὁ χῶρος τῆς δοκιμασίας τῶν μοναχῶν γιὰ ἓνα μεγάλο ἢ μικρὸ χρονικὸ διάστημα, προτοῦ νὰ βγοῦν στὴν ἔρημο -ὡς ἐλεύθερα πουλιά- γιὰ νὰ ἀκολουθήσουν τὴ δική τους μορφή πνευματικοῦ ἀγώνα, ὡς ἔγκλειστοι, στυλίτες, κιονίτες, δενδρίτες, διὰ Χριστὸν σαλοὶ, βοσκοὶ κ.λπ.

Στὸν Ὀρθόδοξο μοναχισμό τῆς Συρίας καὶ τῆς Παλαιστίνης, εἶχαμε ὅχι μόνον ὅλες αὐτές τίς αὐστηρές μορφές τοῦ ἐρημιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τίς λεγόμενες ἀσκητικές «ἀκρότητες» τοῦ ἐρημιτισμοῦ. Πλήθος ἀσκητῶν ἔζησαν, εἴτε ὡς ἔγκλειστοι σὲ λάκκους, σὲ ὀπές τῆς γῆς, σὲ σπηλιές ἢ σὲ μικροὺς οἰκίσκους, σὲ κουφάλες δένδρων ἢ καὶ σὲ τάφους-μνήματα, στὰ βουνά, στὰ δάση ἢ στὴν ἔρημο, εἴτε ὡς ἐρημίτες χωρὶς στέγη ἢ χωρὶς ἄλλη μορφή προφύλαξης, μέσα στό κρῦο, στή βροχή, στὸν παγετό, στό χιόνι ἢ μέσα στή ζέστη, στὸν καύσωνα, στοὺς ἀνέμους, γυμνοὶ ἢ ντυμένοι μέ δέρματα ζῶων ἢ μέ τρίχινὰ ἐνδύματα.

Σέ κάποια μέρη τῆς Συρίας κατοικοῦσαν γιὰ πολλὰ χρόνια στὴν κορυφή στύλων, κίωνων ἢ δένδρων, μέ σκοπὸ μέσα ἀπὸ αὐτὴν τὴ δύσκολη ἀσκηση νὰ ἀνυψωθεῖ ὁ μοναχὸς ἀπὸ τὴν γῆ στὸν οὐρανό, ἀπὸ τὰ γῆϊνα καὶ μάταια στὰ ἐπουράνια.

Στὴ Λαύρα τοῦ Ἀγίου Σάββα ἔζησε καὶ διακόνησε γιὰ δέκα χρόνια ὡς μοναχὸς μέ διακόνημα ἐκκλησιαστικοῦ (=κανδηλανάπτου) ὁ Ἅγιος Λάζαρος ὁ Γαλλησιώτης. Ἐπειδὴ τὸν ἀνάγκασαν νὰ λάβει τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης, ἔφυγε καὶ βρῆκε τόπο κατάλληλο, ὡς ἐραστής τῆς ἡσυχίας καὶ ἀγωνιζόταν ἀνδρείως κατὰ τῶν δαιμόνων. Κατόπιν ἔφυγε καὶ πῆγε στό Γαλλήσιον Ὅρος τῆς Μ.Ἀσίας, ὅπου ἱδρυσε μοναστήρι καὶ πλησίον τοῦ Ναοῦ κατασκεύασε στύλο ὑψηλό, χωρὶς στέγη καὶ διέμενε ἐκεῖ ἀγωνιζόμενος. Παρακολουθοῦσε δέ τίς ἀκολουθίες ἀπὸ ἓνα ἄνοιγμα πάνω ἀπὸ τὸ ψαλτήρι. Ἡ διαμονὴ πάνω σὲ ἓνα στύλο δυσκόλευε τὴ συμμετοχὴ τοῦ στυλίτη στὴ λειτουργικὴ ζωή. Σέ πολλές περιπτώσεις ἡ θεία Εὐχαριστία ἐτελεῖτο στή βάση τοῦ στύλου καὶ τὴ στιγμή τῆς θείας Κοινωνίας κατέβαινε τὸ καλάθι τοῦ στυλίτη προσωρινά, γιὰ νὰ ἀνέβει καὶ πάλι μέ τὸν ἁγιασμένο ἄρτο καὶ τὸ κύπελλο μέ τὸν ἁγιασμένο οἶνο. Πιὸ συχνὰ ἀνέβαινε, μέσα στό καλάθι, στὴν κορυφή τοῦ στύλου ὁ ἴδιος ὁ ἱερέας γιὰ νὰ κοινωνήσῃ ὁ ἴδιος τὸν στυλίτη.

Ὁ Ἅγιος Λάζαρος ὁ Γαλλησιώτης κατάφερε, μέσα ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀσκητικὴ ἀκρότητα, νὰ ἁγιάσῃ καὶ νὰ προσελκύσῃ γύρω του 900 μοναχοὺς. Κατὰ τὴν κοίμησή του, ἐπειδὴ οἱ μοναχοὶ του θρηνοῦσαν τὴν στέρησή του καὶ τὸ ὅτι δέν τοὺς ἄφησε γραπτὴ παρακαταθήκη μέ νουθεσίες, ἂν καὶ νεκρὸς, ἐσηκώθη καὶ ἐκβαλὼν χαρτίον ἐκ τοῦ κόλπου τοῦ, τὸ ἔδωσε στοὺς μοναχοὺς του καὶ πάλιν ἔπεσε καὶ ἐκοιμήθη. Μετέπειτα ὁ στύλος τοῦ ὁσίου θαυματουργοῦσε εἰς δόξαν Θεοῦ.

Ἐνας ἄλλος ὁσιος, ὁ ἅγιος Θαλέλαιος, πού τιμᾶται στίς 27 Φεβρουαρίου, ἀγάπησε πολὺ τὴν ἀσκητικὴν ζωή. Καταγόταν ἀπὸ τὴν Κιλικία, ὅμως ἦλθε στὰ Γάβαλα τῆς Συρίας καὶ δύο μίλια ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν ἀνέβηκε σὲ ἓνα λόφο, ὅπου ὑπῆρχε ναὸς τῶν εἰδώλων καὶ ἔκτισε ἐκεῖ μία μικρὴ καλύβα. Ὅταν εἶδαν τὰ δαιμόνια τὸν ἅγιο ἀσκητὴ, προσπάθησαν νὰ τὸν τρομάξουν καὶ νὰ τὸν διώξουν, ἀλλὰ ματαίως, διότι ἐκεῖνα ἀπελπίστηκαν καὶ ἀπομακρύνθηκαν στό τέλος. Ὁ ὁσιος κατόπιν σκέφτηκε ἄλλον τρόπο, πιὸ σκληρό, γιὰ νὰ συνεχίσει τὴν ἀθλησὴν του. Κατασκεύασε δύο μεγάλους τροχοὺς καὶ τοὺς ἔνωσε μέ ἀραιὰ σανίδια καὶ, ἀφοῦ μπῆκε μέσα σὲ αὐτὸ τὸ κλουβί, ἔνωσε τὰ μετὰξὺ τους σανίδια καὶ τὰ κάρφωσε. Κρέμασε δέ αὐτὸ τὸ κατασκεύασμα στή μέση μιᾶς σκαλωσιᾶς. Ἐκεῖ ἔμεινε κλεισμένος καὶ κρεμασμένος γιὰ δέκα ὁλόκληρα χρόνια. Ἐπειδὴ δὲ ἦταν μεγαλόσωμος καὶ δέν ἔφτανε τὸ ὕψος

τοῦ κλουβιοῦ γιά νά σηκώσει τό κεφάλι του, καθόταν πάντοτε σκυφτός καί μέ τό πρόσωπό του νά ἀκουμπᾷ στά γόνατά του, πάντοτε προσευχόμενος καί μελετῶντας τό Ἱερό Εὐαγγέλιο.

Ἡ τροφή αὐτῶν τῶν ἀσκητῶν ἦταν πάρα πολύ ἀπλοποιημένη, ὁ δέ ὕπνος τούς μειωμένος στό ἐλάχιστο. Ζοῦσαν σέ σκληρή ἄσκηση καί πολλές φορές ἐντελῶς ἄσιτοι (=χωρίς καθόλου τροφή) καί γιά νά μή σκανδαλίζονται οἱ ὑπόλοιποι ἀπό τήν ὑπερβολική τους αὐστηρότητα (δηλαδή οἱ ἀσθενέστεροι τῶν μοναχῶν) ἔφευγαν καί κρυβόντουσαν στά πιό ἐρημικά, ἀπομακρυσμένα καί δύσβατα μέρη.

Ἡ Ὑσία Μελάνη ἡ Ρωμαία εἶναι ἡ ἀγία πού ἱδρυσε τό Μοναστήρι τῆς Μεγάλης Παναγίας στά Ἱεροσόλυμα, πλησίον τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως. Ἡ ἀγία Μελάνη, ἄν καί ἦταν κόρη πλουσίων καί ἐπιφανῶν γονέων, ζοῦσε στή Ρώμη ζωή ἀσκητική, ἀποφεύγοντας ἀκόμα καί νά ἔλθει σέ ἐπαφή μέ τό νερό. Ἡ ἄσκησή της, σωματική καί πνευματική, γινόταν μεγαλύτερη φορῶντας τρίχινα ροῦχα ἐξωτερικά, ἐνῶ ἤδη τήν εἶχαν παντρέψει οἱ γονεῖς της στά δεκατέσσερά της χρόνια καί ἦταν ἤδη μητέρα. Εἶχε ἐντελῶς παραμελήσει τήν ἐξωτερική της ἐμφάνιση. Ὁ νοῦς τῆς ἦταν μονίμως στά οὐράνια. Ἐνήστευε τρώγοντας σπάνια λίγο λάδι καί δέν ἔπινε καθόλου κρασί. Ἀρχικά, ἔτρωγε μία φορά τήν ἡμέρα καί ἀργότερα, κάθε δύο ἢ τρεῖς ἡμέρες.

Ἦταν καλλιγράφος καί ταχυγράφος καί ἔγραφε βιβλία πού, στή συνέχεια, τά προσέφερε γιά πνευματική ὠφέλεια. Κοιμόταν ἐλάχιστα. Διάβαζε ὁλόκληρη τήν Ἀγία Γραφή τρεῖς φορές τό ἔτος. Γνώριζε ἅπταιστα τόσο τήν ἐλληνική, ὅσο καί τήν ἰταλική γλώσσα.

Ἀφοῦ πέθανε ὁ ἄνδρας της, τά παιδιά της καί οἱ γονεῖς τῆς ἐπήγε στήν πόλη θαλαστή τῆς Καρχηδόνας (ἀρχαία πόλη τῆς Ἀφρικῆς, στή σημερινή Τυνησία), ὅπου ἔκτισε δύο μοναστήρια, γιά ἄνδρες καί γυναῖκες. Μέ τήν ἡρεμία καί τήν πραότητα της προσέλκυε πολλές νέες στό μοναστήρι, γινόμενη ἔτσι ἀλιεύς ψυχῶν. Ἐφτιαξε δέ ἐκεῖ μία στενή ξύλινη κιβωτό, στήν ὁποία ἔμενε καί ἀπό μία μικρή θυρίδα ἄφηνε νά βγαίνουν οἱ λόγοι της.

Ὅταν ἔκτισε στά Ἱεροσόλυμα ἄλλη μία μονή, μέ τή φήμη πού εἶχε ἀποκτήσει πολλές γυναῖκες, ὅχι μόνον εὐσεβεῖς ἀλλά καί ἄνομες, θέλησαν νά φοιτήσουν στή μοναχική ζωή κοντά της. Ἐκεῖ, στό ὑπόγειο, ὑγρό κελί-ἀσκητήριό της πού σώζεται μέχρι σήμερα, ζοῦσε μέ σιδηροφορία (ζωνόταν δηλαδή μέ σίδερα-ἀλυσίδες) γιά ἄσκηση καί ζοῦσε σέ φοβερή κακουχία, ἐνῶ εἶχε συγκεντρώσει γύρω της ἑκατό μοναχές. Ποτέ της δέν θέλησε νά γίνει ἡγουμένη. Νουθετοῦσε τίς ἀδελφές νά φροντίζουν ὅχι μόνο το σῶμα, ἀλλά καί τήν ψυχή τους καί νά προσεύχονται χωρίς νά βιάζονται νά τελειώσουν καί νά ἔχουν θεῖο φόβο καί σεβασμό. Πέθανε ἐκεῖ, στό ὑγρό κελί της, ἀπό πλευρίτιδα. Ἀκριβῶς δίπλα εὐρίσκεται καί ὁ τάφος της.

Ὁ ἅγιος Συμεών ὁ Νέος, ὁ ἐν τῷ θαυμαστῷ Ὅρει (ὁ μετέπειτα πιό διάσημος στυλίτης τοῦ δου αἰῶνα), ὅταν ἔβλεπε κάποιον πτωχό χωρίς ροῦχο, ἀμέσως ἔβγαζε τό δικό του καί του τό ἔδινε καί «ἐκάθητο γυμνός τα πολλά τοῦ χειμῶνος, θείας ἄνωθεν χάριτος περιβολή σκεπόμενος».

Ὁ ἅγιος Ἀλύπιος ὁ Κιονίτης ἔζησε καί αὐτός 66 χρόνια πάνω σε ἓνα στύλο, μέ τό νά στέκει ὀρθιος πάντοτε «παλαιῶν μέ τήν φλόγα τοῦ ἡλίου, μέ τήν χειμέριον ψύχρα, μέ βίαν ἀνέμων, μέ βροχῶν καί χιόνων δριμύτητα». Εἶχε μεγάλη ἀγάπη γιά

τόν κόσμο, καταπράϋνε τίς φιλονικίες καί προσπαθοῦσε νά συμβιβάσει τούς ἐχθρούς. Ἐφθασε 100 ἐτῶν καί τά τελευταῖα 14 χρόνια τῆς ζωῆς του τά πέρασε ὡς ἡμιπληγικός, γυρισμένος πάντοτε ἀπό τή μία πλευρά.

Ἐνας ἄλλος ὄσιος, ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Ἀσκητής, ὑπῆρξε φιλόπονος καί βαθύς μελετητής τῶν Ἀγίων Γραφῶν. Ἐζησε μεταξύ του 4ου καί τοῦ 5ου αἰῶνος. Γιά τή ζωή του δέν ἔχουμε πολλές πληροφορίες. Ὅμως ἀπό διαφόρους ἐκκλησιαστικούς συγγραφεῖς πληροφορούμεθα ὅτι διετέλεσε πρεσβύτερος καί προϊστάμενος μοναστικῆς ἀδελφότητος κοντά στήν Ἀγκυρα, λίγο μετά τό 400 μ.Χ. Ἀργότερα, ἀποσύρθηκε στήν ἔρημο τῆς Γαλατίας (=Δυτικῆς Εὐρώπης) γιά μεγαλύτερη ἡσυχία. Ἄν μελετήσῃ κάποιος τά ἔργα του, βλέπει ἐκεῖ καθαρά πῶς ἀγωνίζεται ἕνας ἀσκητής μέσα στήν ἐκκλησία. Ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Ἀσκητής γνωρίζει τό πνεῦμα τῆς Παλαιᾶς καί τῆς Καινῆς Διαθήκης καί διατυπώνει τήν ἐν Πνεύματι ἐμπειρία του μέ τόση σαφήνεια καί πειστικότητα, πού θά ἤθελες τόσο πολύ νά γίνῃ δάσκαλός σου στήν πνευματική ζωή! Χωρίς νά ἀφήσῃ τό κλίμα τῆς ἡσυχίας καί τόν χῶρο τῆς μοναστικῆς του βιωτῆς, διαβάζει, γράφει, νουθετεῖ, καθοδηγεῖ πνευματικά καί κηρύττει τόν θεῖο λόγο. Νιώθεις ἔτσι ὅτι, κοντά στούς Ἀγίους μας, γνωρίζεις τόν Θεάνθρωπο Κύριο ὡς ἱατρό καί φωτισμό τῶν ψυχῶν καί τῶν σωμάτων. Ὁ ἅγιος Μάρκος προτρέπει στή γνώση τοῦ πνευματικοῦ νόμου. Ἡ μελέτη τοῦ πνευματικοῦ νόμου γίνεται μέ τήν ὑπομονή τῶν θλίψεων στή ζωή καί τήν ἀμετεώριστο προσευχή. Ἡ καθημερινότητα, πού γιά τούς πολλούς εἶναι ἀποπνικτική, γίνεται πηγὴ προσευχῆς καί τόπος ἀσκήσεως τῆς ὑπομονῆς μέ τίς ἀθέλητες θλίψεις.

Ὁ Ἱερὸς Χρυσόστομος συμβουλεύει καί προτρέπει πῶς πρέπει, καθημερινά, νά γυμνάζουμε τόν ἑαυτό μας μέ ἄσκηση, δηλαδή μέ νηστεῖες καί σκληραγωγίες, μέ ἀπλό φαγητό καί λιτό τραπέζι, ἀποφεύγοντας παντοῦ καί πάντοτε τήν πολυτέλεια. Διαφορετικά, λέει, εἶναι ἀδύνατον νά εὐαρεστήσουμε τόν Κύριο. Χαρακτηρίζει τήν «ἄνεση» στή ζωή μας χειρότερη καί ἀπό αὐτόν τόν φοβερό διωγμό. Γιατί, ἡ μέν ἄνεση ἀποχαυνώνει καί ναρκώνει τήν ψυχή, ὁ δέ διωγμός τήν ἀφυπνίζει καί τήν στρέφει στόν Θεό.

Ὅ,τι ἰσχύει γιά τήν ἄνεση, ἰσχύει καί γιά τήν γαστριμαργία. Δέν μπορεῖς, ἰσχυρίζεται, νά κάνεις τόν πνευματικό ἄνθρωπο καί τήν ἴδια στιγμή νά σκάς ἀπό τήν πολυφαγία καί τήν πολυποσία.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς γράφοντας πρὸς τήν μοναχή Ξένη, τήν προτρέπει στήν ἄσκηση, λέγοντάς της «... μεῖνε μακριά ἀπό τήν ἄνεση, τήν ἀπόλαυση καί τήν καλοπέραση, διότι ὅλα αὐτά γεννοῦν τήν ἀναλγησία, τήν πώρωση καί τήν σκληρότητα τῆς καρδιᾶς».

Κανένας πνευματικός ἄνθρωπος δέν εἶναι φιλάργυρος, φιλήδονος καί φίλαρχος. Ὅλοι οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι ἦσαν καί εἶναι ἀφιλάργυροι, ἐλεήμονες, μεγάλοι νηστευτές καί ἀποφεύγουν τήν δόξα, τά ἀξιώματα καί τίς πρωτοκαθεδρίες. Γνώρισμα τῆς ἀληθινῆς εὐσέβειας εἶναι ἡ προσπάθεια, ὁ ἀγώνας πού κάνει ὁ χριστιανὸς προκειμένου νά ἀποκοπεῖ ἀπό τά «τερπνά» του κόσμου τούτου. Ὅποιος ἀγαπᾷ καί κυνηγᾷ τήν ἀνάπαυση, στερεῖται ἀληθινῆς εὐσεβείας.

Ὁ ἅγιος Ἰσαάκ ὁ Σύρος λέγει: «...μὴν θεωρεῖς ἀληθινά ἐνάρετον αὐτόν πού εἶναι “δεμένος” μέ τήν ἀγάπη τῆς παρούσης ζωῆς». Γί αὐτό καί ὁ Μέγας Ἀντώνιος ἀναφέρει ὅτι πρώτη ἀρετὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἡ περιφρόνηση τοῦ σώματος.

Ἡ νηστεία εἶναι τό πρῶτο καί μεγάλο ἄλμα πρός τήν καταφρόνηση τοῦ σώματος, τῆς γήϊνης, τῆς κοσμικῆς ζωῆς. Κανένas ἅγιος δέν ἦταν γαστρίμαργος καί λαίμαργος. Μέ ὄπλο τήν νηστεία καί τό κομποσχοῖνι πολεμοῦσαν μέχρι θανάτου τήν φιληδονία. Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος νήστευε αὐστηρά. Ὁ Τίμιος Πρόδρομος ζοῦσε μέ ἀκρίδες (=ἄκρες βοτάνων) καί ἄγριο μέλι. Ὁ ἀπ. Παῦλος «ἐν λιμῷ, ἐν δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις» (Β΄ Κορ. 11:27). Ὁ ἀπ. Πέτρος ζοῦσε μέ ἐλιές σέ ἄλμη καί λάχανα. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ζοῦσε μέ χυλό ἀπό βρώμη (=δημητριακό). Μερικοί μάλιστα ἅγιοι ἀγωνίζονταν μέ ἀκραίους τρόπους, ὥστε προκαλοῦσαν «σκάνδαλο». Οὐδέποτε λ.χ. κατέλυσαν λάδι στή ζωή τους.

Ἡ σκληρότητα στή ζωή μας γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ φέρνει στήν καρδιά μας τήν τρυφεράδα τοῦ Ἰησοῦ. Οἱ θεῖες ἡδονές γεννιοῦνται ἀπό τίς σωματικές ὁδύνες. Οἱ Πατέρες ἔδωσαν αἷμα ψυχῆς καί ἔλαβαν πνεῦμα. Μέ ἰδρῶτα καί κόπο ἔλαβαν τήν Χάρη. Πέταξαν τόν ἑαυτό τους καί τόν βρῆκαν στά χέρια τοῦ Θεοῦ. Ὅσο κάθετα κανεῖς, τόσο χαλαρώνει. Ὅσο ἐργάζεται, τόσο δυναμώνει.

Στόν Ἀθωνα, στό Ἅγιον Ὄρος, ὑπάρχουν ἅγιοι γέροντες πού χαίρονται ἀπό τήν κακοπάθεια, καί μέσα ἀπό αὐτήν τήν σωματική κακοπάθεια ἔρχεται ἡ ψυχική καί πνευματική πρόοδος. Χρειάζεται αὐταπάρνηση. Δέν γίνεται χωρίς κόπο νά ἀποκτήσουμε ἀγιότητα.

Ἐπειδή ὑπάγομαι στήν Λαύρα τοῦ Ἁγίου Σάββα, ὅπου ἔγινε μεγαλόσχημος μοναχός καί ἱεροδιάκονος, θά ἤθελα νά τελειώσω τήν ὁμιλία μου μέ λίγα λόγια γιά αὐτό τό μοναστήρι τῆς Παλαιστίνης, τῆς Ἰουδαϊκῆς ἐρήμου πού ἀποτελεῖ πρότυπο ἐφησυχασμοῦ καί ἀσκήσεως, σώματος καί ψυχῆς, γιά αἰῶνες τώρα. Ἡ Ἀδελφότητα τῶν Σαββαϊτῶν εἶναι τό «προκεχωρημένο φυλάκιο» τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως μας στούς Ἁγίους Τόπους καί στόν κόσμο ὁλόκληρο. Εἶναι πάντοτε ὑπό τήν ὑψηλήν ἐποπτεῖαν τοῦ ἐκάστοτε Πατριάρχου Ἱεροσολύμων πού τυπικά θεωρεῖται, τιμῆς ἔνεκεν, ἡγούμενος τῆς Λαύρας. Ἡ ἀδελφότητα τῶν Σαββαϊτῶν Πατέρων διάγει βίον αὐστηρότατον καί λειτουργεῖ στηριζομένη ἀπόλυτα στίς ἐντολές καί ὑποδείξεις τοῦ Ἁγίου Σάββα.

Μία μόνο φορά τήν ἡμέρα ὑπάρχει κοινή τράπεζα, ἐκτός Σαββάτου, Κυριακῆς καί μεγάλων δεσποτικῶν καί θεομητορικῶν ἐορτῶν, ὅποτε ὑπάρχει καί δευτέρα τράπεζα, μετά τόν Ἑσπερινόν. Οἱ νηστεῖες γίνονται μέ πᾶσαν ἀκρίβειαν.

Τό 24ωρο τῆς ζωῆς τῶν μοναχῶν ὑπολογίζεται σύμφωνα μέ τήν βυζαντινή ὥρα, ἡ ὁποία ρυθμίζεται ἔτσι ὥστε ἡ δύσις τοῦ ἡλίου νά συμπίπτει μέ τήν δωδεκάτην ὥραν καί ἡ ὁποία μεταβάλλεται ἀναλόγως τῆς πορείας τοῦ ἡλίου καί τῶν ἐποχῶν τοῦ χρόνου. Τό ἡμερονύκτιον χωρίζεται σέ 3 ὀκτάωρα πού εἶναι ἀφιερωμένα στήν προσευχή, στά διακονήματα καί στήν ἀνάπαυση.

Οἱ μοναχοί ὑποχρεοῦνται νά παρευρίσκονται σέ ὅλες τίς κοινές προσευχές-ἀκολουθίες. Οἱ μεγαλόσχημοι μοναχοί τελοῦν καθημερινῶς, στό κελί τούς 300 ἑδαφιαῖες μετάνοιες (ἢ κοινῶς στρωτές) καί 24 «κατοστάρια» κομποσχοίνια.

Ὁ κανόνας τῶν μοναχῶν ρυθμίζεται ἀπό τόν πνευματικό τῆς Λαύρας καί εἶναι ἀνάλογος τῆς ἡλικίας καί τῶν διακονημάτων ἐκάστου. Τά διακονήματα, ἐργασίες καί ὑποχρεώσεις τῶν μοναχῶν, εἶναι ἐντός καί ἐκτός τοῦ μοναστηριοῦ, τῆς Λαύρας, ὅπως τοῦ Σκευοφύλακα, τοῦ Οἰκονόμου, τοῦ Τυπικάρη, τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ, τοῦ Βιβλιοφύλακα, τοῦ Ἀρχοντάρη, τοῦ Πορτάρη (=θυρωροῦ), τοῦ Τραπεζάρη, τοῦ Προσφοράρη, τοῦ Φούρναρη, τοῦ Μαγείρου, τοῦ Γραμματέως, τοῦ

Παραηγούμενου, τοῦ Ὁδηγοῦ (τοῦ αὐτοκινήτου τῆς μονῆς) καί τῶν βοηθῶν αὐτῶν.

Ἀρκετοί πατέρες τῆς Λαύρας κρατοῦν τήν λεγόμενη «άλουσία» (=ὄχι λούσιμο τῶν μαλλιῶν καί ὄχι μπάνιο), ὡς ἄσκηση. Ἐπίσης, σύμφωνα μέ τά ὅσα ἐθέσπισεν ὁ Ἅγιος Σάββας, ἀπαγορεύεται οἱ μοναχοί τῆς Λαύρας νά διατηροῦν φιλίες ἢ νά κάνουν ἐπισκέψεις, νά ἔχουν ἀλληλογραφία, νά κάνουν ταξίδια ἄνευ λόγου καί εὐλογίας. Ἀπαγορεύεται νά γίνονται ἀνάδοχοι σέ βαπτίσεις, διότι ἂν ὁ καλόγηρος γίνεται αἷτιος σκανδάλου, ὄχι μόνον γιά τήν Λαύρα, ὄχι μόνον γιά τούς χριστιανούς, ἀλλά καί γιά τούς ἀλλοδόξους καί ἀλλοθρήσκους, τότε πρέπει ἀπαραιτήτως νά ἀποκόπτεται καί νά ἀπομακρύνεται ἀπό τήν ἀδελφότητα.

Ἡ μονή αὕτη προσφέρεται γιά ἄσκηση, τάξη καί πειθαρχία, διότι εὐρίσκεται μέσα στήν καρδιά τῆς ἐρήμου, ὅποτε οὔτε νερό ὑπάρχει ἄφθονο, οὔτε ἠλεκτρικό, οὔτε δίκτυο γιά τηλέφωνα καί ἠλεκτρονικούς ὑπολογιστές. Ἡ θερμοκρασία τό καλοκαίρι, ὑπό σκιάν, φθάνει τούς 40ο – 45ο βαθμούς Κελσίου. Ὁ χειμώνας εἶναι ἥπιος, ἀλλά ἂν κάνει λίγο κρύο θέρμανση δέν ὑπάρχει, οὔτε στό καθολικό, οὔτε στούς ὑπολοίπους ναούς καί παρεκκλήσια τῆς μονῆς, οὔτε στά κελιά τῶν πατέρων, οὔτε σέ ἄλλους χώρους τῆς μονῆς.

Ἡ πνευματική καί ἀσκητική ζωή τῆς Λαύρας αὐτῆς, καθώς καί ἡ ποικίλη αὐτῆς συνεισφορά στήν ἀντιμετώπιση προβλημάτων τῶν Ἀγιοταφίτων πατέρων, τοῦ Ὁρθοδόξου ἀραβοφώνου ποιμνίου μας καί τῶν εὐλαβῶν προσκυνητῶν τῶν Ἀγίων Τόπων, δύναται καί σήμερον νά ἐπαληθεύσει τήν, πρό αἰώνων, γενομένην διαπίστωσιν ὅτι: «Ὅπως ἡ Ἱερουσαλήμ εἶναι ἡ βασίλισσα πασῶν τῶν πόλεων, οὕτω καί ἡ Λαύρα τοῦ Ἁγιασμένου Σάββα εἶναι ἡ πριγκήπισσα πασῶν τῶν ἐρήμων, καί καθ' ὅσον ἡ Ἱερουσαλήμ εἶναι τό πρότυπον ἄλλων πόλεων, τοσούτον καί ὁ Ἅγιος Σάββας (ἡ μονή του) τό παράδειγμα δι' ἄλλας μονάς».

Ἡ τόση ἄσκηση τῶν πατέρων στή Λαύρα τοῦ Ἀγίου Σάββα κάνει τά σώματά τους νά εἶναι εὐλύγιστα, μετά τήν κοίμησή τους. Ὅταν δέ ἐναποθέτονται ἐπάνω σε πέτρινες πλάκες, καί ὄχι στό χῶμα, μέσα στό ὑπόγειο -ὡς κατακόμβη- κοιμητήριό τῆς μονῆς, ἐκεῖ μέ τήν πάροδο τοῦ χρόνου ἔρχονται σέ ἀποσύνθεση, χωρίς ὅμως νά μυρίζουν καί χωρίς νά σκουληκιάζουν, ἀλλά λιώνουν ὅπως λιώνει τό κερί καί εὐωδιάζουν ὅπως εὐωδιάζει τό θυμίαμα.

Ὁ αὐστηρός ἀγῶνας ἄσκησης, ἡ αὐτοεγκατάλειψη, ἡ πλήρης ἐξουθένωση καί ὁ ἐκμηδενισμός τῶν μοναχῶν θεωρήθηκε ἀπό πολλούς ἁγίους ἰσοτίμη μέ τό μαρτύριο. Ὅλα αὐτά τά φαινόμενα ἀκραΐας μοναχικῆς ἄσκησης, ὅλα αὐτά τά φαινόμενα καί οἱ διαστάσεις ἐνός, ὑπερβολικῆς αὐστηρότητας, πνευματικοῦ ἀγῶνα πού προελέχθησαν, ὅπως εἶναι ἡ ὀρθοστασία, τά φορτία μέ ἀλυσίδες, τά σιδερένια δεσμά, ὁ ἐγκλεισμός, ἡ αὐτοφυλάκιση, ἡ διά βίου σιωπή καί διακονία, ἡ ἄρνηση κάθε εἴδους ἐκπολιτισμένης ζωῆς μέσα σέ μία γενική στέρηση -στήν ἀπόλυτη μορφή της- γίνονται μέ σκοπό τήν θέωση, τόν ἁγιασμό, τήν ἀγάπη πρὸς τόν θεό, τόν θεῖο Ἑρῶτα πρὸς τόν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστόν καί τήν ἀπόλαυση τῆς ζωῆς τῆς ἐν τῷ Παραδείσῳ καί τῶν Ἐπουρανίων ἀγαθῶν, μέ τήν θέα τοῦ Παναγίου Προσώπου Του.

Ἀμήν, γένοιτο.

**Πηγή ὕλικου:**

Ἀρχιμ. Ἰγνάτιος, Ἡγούμενος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ποιμένων, Εἰσήγηση πού ἐκφωνήθηκε  
στή Διεθνῇ Ὁρθόδοξη Συνάντηση Ἡγουμένων, Μοναχῶν καί Μοναζουσῶν τῆς Πολωνίας,  
πού ἔλαβε χώρα στήν Ἀνδρώα Ἱερά Μονή τοῦ Ἀγίου Ὀνουφρίου τοῦ Αἰγυπτίου στό  
χωριό Γιαμπλέτσα, τό Σεπτέμβριο 2011